

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

51.

O značaju Angleževem.

(Konec.)

Anglež se razlikuje v marsičem v svojih nazorih od ostalih Evropejcev, zato imamo tudi posebno mnenje o narodu angleškem, in da-si ga spoštujemo, ne ljubimo ga ne. Kako bi se to najbolje stolmačilo, ne vem, ali menim, da vzrok je v oni enoličnosti nazorov in držanja, ki ni drugo, nego račun in prirojena okorelost, katere mi nimamo, razun v posebnih slučajih. Ali vendar se čudimo Angležu. Čudimo se oni čvrsti volji, ki nam odseva iz mirnega njegovega držanja; čudimo se oni originalnosti, ki ga dela smešnega nam. Na kolikor je Anglež jednostaven v formi in v zunanosti, na toliko je iskren v činu in v govoru. Iskreno podaja roko prijatelju, iskreno ljubi, iskreno moli Boga. Cerkve angleške niso sicer polne, ali so zato ob nedeljah vse ulice prazne; gorje njemu, ki bi se predrznil motiti to nabožno tišino, ta svečani mir. Kedar je Anglež zadostil krščanskim dolžnostim, tedaj mu je prva misel dobiček. Ponosen je na vse ono, kar je angleško, ne uvaža ničesa, kar je tuje. Njega ti ne pridobé niti zbegajo tuja imena in naslovi, naj si so še tako našopirjeni. Nezaupljiv je do tujcev, pa tudi do domačih ne posebno zaupljiv. Ker je zvest svojim nazorom, pripada ti raznim društvom, a ne zaveže se nobenemu, vselej ohranjuje vso samostalnost svojega delovanja v zadevah državnih in verozakonskih. Verozakonski njegovi nazori se ne zapletajo s političnimi. Kateri so zjutraj v enem klubu delili in razpravljali, enake misli v politiki, raziti se hočejo popoldne v razna društva, katera so si v vseh drugih vprašanjih protivna. Anglež v obče hoče, da je sloboden. Ali to se more in sme reči o najmanjšem delu angleškega naroda, namreč ob onih, kateri ali po znanju, ali po zvanju, ali po imetju zavzemajo v društvu po katero mesto. Ni je države, v kateri bi dobra bila tako neenako razdeljena, kakor na Angleškem. Skrajno siromaštvo in skrajna beda trè milijone in milijone tega oholega in drzovitega naroda. Na Angleškem je globok prepad med bogatašem in siromakom, med gospodarjem in slugo. Velika večina angleškega naroda bedna je raja, ki poljublja kolena svojim agam, ki gleda zabaljena razkošno bogastvo lordov, in čudi se gladna, skrušena in brez zavisti njihovi razsipnosti. Ali treba je povedati, da prav zato, ker Angleška ima bogatih ljudi, da prav zato je velika in silna. Nič v današnjih okoliščinah narodov huje ne zavira v njihovem razvitku, kot enako porazdeljena dobra.

Recimo eno o Slovencih. Mi Slovenci, pred katerimi se vse nemškutarstvo trese, pardon — katerim se vsak nemškutarček v zobe smeje, mi smo siromašni. Razen malih izjem nimamo bogatih ljudi, kateri bi voljni bili delati, bogatiti sebe in narod. Mi materijalno malo napredujemo, zato pa tudi duševno ne tako, kakor bi lahko. Naši imovitejši rojaki ne stavijo tovaren (naj jih

le tujci stavijo), ne vlagajo svojih novcev v podvzvetja (čemu, saj poznamo na pr. tisto banko našega imena), oni jih davajo rajše na obresti, naj se bogaté drugi, ali pa se novci nespametno zapravljajo. Brez velikih glavnic ni velikih podvzetij, a brez velikih podvzetij, ki času in okolnostim odgovarjajo, narodne potrebe pokrivajo, ni v narodu napredka, on ostaja odvisen od drugih hitrejših in pametnejših, ki ga naposled izmolzejo in izpijejo, ter tako tudi iznarodé.

52.

Mročji lov.

Grenska ali Grenlandija je velikansk otok, o katerem vendar ni znano, kako daleč je razprostrt. Leži pa zvečine v mrzlem pasu, ki se označuje s splošno puščobo in nerodovitnostjo. Sesavci imajo gosto dlako, tiči mehko in gosto perje. Poljedelstva ni nobenega v tem kraju, bor ne more od zemlje, razsežni prostori so poraščeni z lišaji, mahovi in pritličjim grmovjem. V te polumrtve kraje zaneslo me je hrepenenje moje.

Bil sem dobrih sedemnajst let star, ko sta me oče in mati spremila v Hamburg, da se izvežbam za mornarja. Kapitan moj je bil petintridesetleten, dobrosrčen gospodar. Slovo od očeta in matere mi je hudo delo, ali kapitan je potolažil vse tri tako dobro, da smo si oči obrisali in se posmejali. Izvežbal sem se dobro, in to v primerno kratkem času. Komaj sem čakal, da bi videl kaj več sveta. Slednjič so se mi želje spolnile.

Kapitan moj se je odpravil v trgovinsko mesto Arhangel'sk, ki stoji na bregu severne Ruske. Pluli smo po širokem morju nemškem, pripluli na široki ocean, in se obrnili k otoku Senjenu Lofodskemu pri Skandinaviji. Kapitan je imel ondi gori važnih opravkov. Brez vseh nezgod, pa tudi brez vseh znamenitejših pripetljajev pripluli smo pred Arhangel'sk, ter se zasedrali v pristanišču njegovem. Vse trgovinske posle izvršil je kapitan z največjo zadovoljnostjo in s takim vspehom, da je potem sklenil napraviti zemljeznanski izlet v severno ledeno morje. Prav tistega leta namreč je bila vlada ameriška odposlala učenega moža Kane-a, da nepopolno odkritje Grenske spopolni, na kolikor mu bode mogoče. Ob vsem tem je menil naš odvažni kapitan, da bi mogel srečen slučaj tudi njega uvrstiti med odkritelje novih pokrajin grenskih. Po trudapolni plavbi smo obstali ob nekem otoku in šli na suho. Ali kako razliko sem zapazil med to zemljo in svojo domovino! Tu ne oživlja prirode petje krilatih tic, tu ne švigajo mimo nas družne lastvice; le kedaj pa kedaj sem zagledal strakoša, ko je obletaval ledene griče, ali pa iskal po bregu mrhovine, ki je jo bilo morje ven vrglo. Kamorkoli sem pogledal, vse sam led, velikanske skale iz same vode, ki jo bil mraz strdil. Malokedaj se primejo solčni žarki teh ledenin, da bi jih pregreli in zdrobili. Pusta zemlja pred nami, temačen nebes nad nami, tu ni, kar bi nas potolažilo, razveselilo. Tako neprijazno lice ima ves svet, kar ga leži v tistem pasu kot Grenska.

Nismo se dolgo mudili na suhem, vrnili smo se na brod in pluli dalje na sever. Na vse zadnje smo se morali brzo umakniti v nek zatok, da nam niso plavajoče gore ledu broda zdrobile. Par mesecev smo prebili v zatoku, kajti naredil se je bil tak led po morju, da se nismo upali nikamor ganiti z brodom. Ali kaj še to! Pritisnil je tudi škorbut, ter nas zelo mučil. Ni kazalo drugo, kakor hrano premeniti. Šli smo z broda, da bi kako zver vlovili. Toda kjer nič ni, ondi se tudi nič ne vlovi. Samo bele severne medvede smo videli pa velikanske mrože, ki so silno močni in divji.

(Konec prihodnjich.)

Politične stvari.

Iz državnega zbora.

Zadnji dve seji državnega zbora spolnila je obširna splošna razprava o zakonu za ustanovitev delavskih bolnišničnih blagajnic. Govori bili so jako zanimivi in obširni, čeravno so se vse strani zbornice izrekle za postavo. V sobotni seji sklenilo se je tudi soglasno, da se načrt postave sprejme za podlago nadrobne razprave. V ravno tej seji pričela se je nadrobna razprava o §. 1. — Najbolj pomenljiva pa bo ta pri §. 3., kjer namerava večina zborova v nasprotju z načrtom predlagati, da imajo odločilno-konečno besedo pri tem vprašanju deželni zbori. — V torek dne 15. februarija ima priti to vprašanje v razgovor, ali se uže tudi dokončno reši v tej seji, je pa neverjetno.

Bolj zanimive, kot razprave v javnih sejah državnega zbora, so razprave v državnozbornih odsekih.

V tem oziru omeniti je, da so se

v peticijskem odseku

prošnje koroških Slovencev za ustanovitev slovenskih ljudskih šol za tamošnje Slovence, o katerih je poročal poslanec Klun, odložile v nasprotju s pozitivnimi predlogi poročevalčevimi. — Kolikor se čuje, hočejo slovenski poslanci sedaj delati na to, da se to nujno in za koroške Slovence odločilno vprašanje reši deloma v predstoječi budgetni razpravi, deloma pa pred državnim sodiščem.

Enako nadaljujejo se razprave

v pododseku na davek za sladkor.

Najbolj živahne pa so razprave

v jezikovnem odseku.

Ta odsek zboroval je minuli teden dvakrat. V prvi teh sej govoril je od strani desnice poslanec dr. Poklukar, kateri je v obče omenjal: Tako imenovana jezikovna naredba pravosodnega ministerstva gledé ravnanja s českimi tožbami pri nadsodnji v Pragi sicer ni v razpravi, ker pa se je v prejšnjih dveh sejah jezikovnega odseka toliko govorilo o tej naredbi, izrekel je tudi govornik svoje mnenje o nji.

Za človeka, ki ta narodni boj v Česki opazuje kot neudelelec od daleč, je skoraj nerazumljivo, da je mo-

e toliko nasprotovanja zoper naredbo, katera se poodseka minuli petek, dne 11. februarija.

vsem opira na veljavne postave, katera je tako naravna in sama po sebi razumljiva in katera se bistveno ne dotika narodnih pravic Nemcev na Českem.

Ako naredba določuje, da se mora o tamošnji nadsodnji dohajajočih českich tožbah in pritožbah razpravljati v češčini in da se, kakor do sedaj, samo brez prevajanja v nemščino — rešujejo česko, se s tem prihrani samo mnogo nepotrebnih stroškov in mnogo časa; delovanje sodnije se polajša, ne da bi nemščina pri vsem tem kaj zgubila.

Osobnih zaprek pri omenjeni nadsodnji nikakoršnih ni, ker vsi svetovalci te nadsodnije razumejo in pišejo gladko tudi češčino razun 4 svetovalcev, ki sicer tudi češčino razumejo, pisati v nji pa niso zmožni. — Posledica te naredbe bo tedaj naravna ta, da se bo pri nadsodnji v Pragi hitreje in ceneje uradovalo. — Nemci kot narod po vsi tej naredbi ničesar ne zgubé, ker tega vendar nikakor po pravici ne morejo prištevati Nemci v vrsto svojih narodnih pravic, da se česke tožbe pred rešitvijo prevajajo v nemščino in potem rešitev zopet iz nemščine v češčino. — O predlogu Scharschmidovem, kateri je edino pravi predmet razprave, izreči se mi je le na kratko, ker nočem ponavljati uže povedanega. — Predlog Schmarschmidov ni izvršitev, temveč odstranitev člena XIX. državnih temeljnih postav, to dokazuje uže naslov predlogov in tako tudi nadrobnosti njegove. Povsod stavi se na mesto dosedanje narodne enakopravnosti, izrečena in po zakonu zagotovljena prednost nemščine. Takega predloga nenemški narodi naše države ne morejo nikdar sprejeti in ga ne bodo sprejeli.

Nihče sicer ne taji, da nemščina pri nas uživa neko prednost kot sredstvo vsestranskega porazumevanja kot posredovalni jezik, in Nenemci se prostovoljno radi učé nemščine, ker jo potrebujejo. Ako bi se pa nemščini hotela potom zakona pripoznati splošna in stalna predprava, privilegij, moralo bi to zbaditi nasprotovanje vseh družih naših narodov in ne bi hoteli tega več storiti, kar sedaj prostovoljno storé brez ugovora, predlagatelji bi tedaj, ako bi se njihov predlog sprejel in se nemščina vpeljala kot državni jezik; ravno nemščini najslabeje vstregli.

Mi nočemo Nemcem storiti najmanjše krivice, nočemo kratiti njihovega narodnega razvoja, toda stoječi na podlagi narodne enakopravnosti, zahtevamo za-se enake pravice. Tem bi se odpovedali, ako bi sprejeli predlog Scharschmidov, zato mu izrečno nasprotujem tudi jaz.

Ker pa nikakor ne tajim velike važnosti predloženega nam vprašanja in ker iz srca želim, da se, ako je to sploh moč, narodi naše države prijateljsko porazumé, ne bom se protivil temu, da se poskušnja stori, v to služu gotovo predlog gospoda grofa Rih. Clama, in zato glasoval bom za njegov predlog — v njem za preiskavo predvprašanja kompetence.

Za dr. Poklukarjem govorilo je v tej seji (torek prejšnjega tedna) še pet levičarjev.

Še bolj zanimivo postalo je zborovanje jezikovnega